

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

De motivering van het aanhoudingsbevel en van de beslissingen van de rechtsmachten van onderzoek

Cette partie de l'information préalable est bien celle où le droit individuel et le droit social se trouvent aux prises de la façon la plus caractéristique : il ne se rencontre peut-être pas de situation plus délicate et plus digne de l'attention des législateurs. (1)

Eén van de kostbaarste weldaden die de laatste eeuwen ons geschonken hebben is de waarborg van de persoonlijke vrijheid. De drang naar vrijheid ligt besloten in de individualistische menselijke natuur zelf en is van alle tijden : eerst echter wanneer de vrijheid als maatschappelijke en algemeen geldende regel uitgeroepen werd is ze ongehinderd tot ontplooiing kunnen komen. Ze is in het openbaar verheerlijkt geworden en heeft een cultus gekregen. Het recht op vrijheid heeft zich snel in de traditie gevestigd en in de laatste jaren nog heeft een menigte van de besten onder ons welbewust hun leven ervoor gegeven.

De vrijheid moet beschermd worden tegen het ingrijpen van andere individuen en tegen de greep van de regelende maatschappij zelf, die in de staat haar rechtsvorm heeft. De staat als autoriteit en ordenende macht kan zijn taak maar volbrengen indien hij maatregelen kan nemen waaraan het individu moet gehoorzamen en die bijgevolg zijn vrijheid inkrimpen. De staat dient ook maatregelen te nemen tegen de burgers die een andermans vrijheid rechtstreeks in het gedrang brengen. Hij heeft te beschermen en zichzelf te verdedigen. Filosofisch vereenzelvigt hij zich met de totaliteit der burgers. Een aanslag op de burgers is een aanslag op de staat zelf. Wie een aanslag op de maatschappelijke orde, die in de wet vastgelegd is, pleegt, verbeurt onmiddellijk daardoor de gaafheid van zijn recht op vrijheid : dat is eenvoudig het natuurlijk uitvloeisel van het « contrat social », dat men binnen de staat heeft aangegaan.

Maar zelfs in het geval dat de staat met recht tegen een burger, die de wetten heeft overschreden, optreedt, wordt die burger — als een weerslag op die macht — nog in zekere zin de vrijheid gewaarborgd, en wel als tegendeel van de willekeur. Tegen hem zal slechts kunnen geprocedeerd worden in de vormen vooraf door de wet voorzien. En deze heeft in vele gevallen ten overvloede — en dit niet ten onrechte — waarborgen tegen willekeur en onachtzaamheid aangelegd.

Wie verdacht wordt de strafwet te hebben overtreden kan, voor dat door een vonnis zijn plichtigheid en straf uitgesproken wordt, van zijn vrijheid beroofd worden : hij wordt onder aanhoudingsbevel geplaatst en in voorlopige hechtenis opgesloten.

* * *

De grondwet heeft in haar artikel 7 de persoonlijke vrijheid gewaarborgd.

Het filosofisch begrip van vrijheid is alomvattend, sociologisch is het tot zijn maatschappelijk gezichtspunt teruggebracht en de wet heeft op haar beurt zijn draagwijdte nog vernauwd en de vrijheid gesplitst in verscheidene gezichtspunten en gebieden, die in de artikels van de grondwet van 7 tot 24 vastgelegd zijn : onschendbaarheid van woonst, verbod van verbeurdverklaring van goederen, vrijheid van eredienst, onderwijs, pers, vergaderingen, e.a.

Artikel 7, meer speciaal, behandelt de persoonlijke vrijheid in de engere zin van faculteit te gaan en te verblijven waar men goedvindt. Dit is de grondslag van de andere waarborgen, die daarop in de tekst volgen, namelijk niet vervolgd te kunnen worden tenzij op grond van een wet en in de vorm van de wet, niet aangehouden te kunnen worden tenzij in gevallen door de wet bepaald. Want ten slotte komt de straf, door het huidig stelsel gehuldigd, hoofdzakelijk neer op het beroven van de vrijheid van gaan en komen, natuurlijk de andere

nadelige gevolgen daaraan verbonden : dat is een hoeksteen van het strafstelsel.

Nu, wie opgesloten is, is niet enkel zijn bewegingsvrijheid verloren, maar moet ook vele andere vrijheden en rechten derven : hij kan zijn werk niet voortzetten, is, indien hij getrouwd is, uit het natuurlijk verband van zijn gezin gerukt, kan niet aan het openbaar leven meedoen, kan geen vergaderingen bijwonen, zoals een vrij man gegeven is, zorgen dat zijn ideeën of verzuchtingen ingang vinden in het politieke, in het maatschappelijk leven in het algemeen; er bestaat niet veel kans dat zijn geschriften zullen gedrukt worden, door gebrek aan zorgen kan zijn zaak, zijn fortuin, zijn goed te loor gaan, zijn goede naam wordt aangetast. Talrijke andere rechten zijn samen met zijn vrijheid van komen en gaan verloren gegaan.

De artikelen 7 tot 10 van de grondwet hebben betrekking op de bescherming van de burgers tegen willekeur bij de vervolging, de aanhouding, de huiszoeking, de strafrechtspleging.

Onze aandacht gaat nu vooral naar het alinea 3 van artikel 7, dat luidt : « Hors le cas de flagrant délit, nul ne peut être arrêté qu'en vertu de l'ordonnance motivée du juge... » Het aanhoudingsbevel is door de grondwet reeds beperkend geregeld.

Het artikel is ingegeven door het edikt van Albrecht en Isabella van 12 Juni 1611, steunt op de traditie van ons nationaal recht en heeft zijn aanknopingspunt bij het Frans dekreet van 16-26 Maart 1789, dat de aanhoudingen op grond van de « lettres de cachet » verbiedt. (2)

Deze inleiding heeft enkel tot doel klaar in het licht te stellen welke precieuse stof de magistraten, die zich over het aanhoudingsbevel moeten uitspreken, te behandelen hebben.

* * *

Het aanhoudingsbevel heeft alle kenmerken van een waar vonnis. (3)

Het is de titel waardoor een persoon, die nog niet veroordeeld is, van zijn vrijheid beroofd wordt en aldus in de toestand van voorlopige hechtenis wordt geplaatst. Deze macht wordt aan de bevoegde rechtsinstanties — in hoofdorde aan de onderzoeksrechter — verleend door artikel 94 van het Wetboek van Strafvordering, Boek I, van 1808, en de wet van 20 April 1874 op de voorlopige hechtenis.

Het is een uitzonderlijke maatregel, beschouwd in het stelsel van beschikkingen die aan het individu de persoonlijke vrijheid waarborgen.

De schuld van de persoon die onder aanhoudingsbevel wordt geplaatst is niet noodzakelijk reeds bewezen, in elk geval niet uitgemaakt, dit is uitgesproken door een vonnis van de rechtsmacht van wijzen. Zolang dit laatste niet gebeurd is bestaan er enkel maar zuivere vermoedens. Louter juridisch blijft de verdachte onschuldig tot aan het vonnis.

Philosophisch kan de voorlopige hechtenis niet verrechtvaardigd worden.

Ondanks dit wettelijk vermoeden van onschuld is de aangehoudene aan een maatregel onderworpen die nauwelijks verschilt van de gevangenisstraf aan de veroordeelde opgelegd.

Er moet dus een reden ingeroepen worden die

steunt op een hoger, hier sociaal, belang. Het is onontbeerlijk dat er een wettelijk middel bestaat om de personen, die van een misdrijf verdacht zijn, tijdelijk uit de maatschappij weg te halen en ter beschikking van het gerecht te stellen, ten einde het mogelijk te maken de bewijsmiddelen van het misdrijf, dat de orde en de veiligheid van de maatschappij in het gedrang heeft gebracht te verzamelen, alsmede alle bestanddelen op te sporen die een adequate bestraffing moeten voorbereiden.

In het algemeen wordt aangenomen dat de voorlopige hechtenis een dubbel doel — beter : een dubbele bestaansreden — heeft : het misdrijf te bewijzen en de verdachte te verhinderen door de vlucht de gebeurlijke straf te ontgaan (4), (5), waarbij moet gevoegd worden het motief dat de openbare veiligheid door de vrijheid van verdachte in het gedrang zou kunnen gebracht worden.

We zullen verder ter gelegenheid van de bespreking van de motieven, waarop het aanhoudingsbevel gegrond is, noodzakelijkerwijze hierop terugkomen.

De wetgever heeft de procedure van het aanhoudingsbevel met veel zorgen omringd, hij heeft verscheidene maatregelen getroffen en *waarborgen aangelegd* om de draagkracht van het aanhoudingsbevel nauw te beperken.

Er weze hier enkel in het kort herinnerd aan de bekende regelen dienaangaande — en tevens uitdrukkelijk vermeld dat buiten beschouwing wordt gelaten het geval waarin een aanhoudingsbevel van rechtswege wordt uitgevaardigd, namelijk wanneer een straf van vijftien tot twintig jaar dwangarbeid of een zwaardere straf is voorzien (artikel 1, § 3, wet 1874), en het geval wanneer de verdachte geen verblijf in België heeft (artikel 1, § 2).

Uitgenomen in geval van ontdekking op heterdaad heeft de Procureur des Konings de aanhouding voorafgaandelijk te vorderen. (6)

De beslissing van de onderzoeksrechter, die het aanhoudingsbevel aflevert, is onderworpen aan de controle van de Raadkamer, die zich binnen de vijf dagen uitspreekt over het behoud ervan (artikel 4); de verdachte kan dan bijgestaan worden door een raadsman (artikel 4, § 2), en indien hij dat verlangen heeft uitgesproken kan deze slechts wettelijk verwittigd worden door aangetekend schrijven (artikel 4, § 4); een tegensprekelijk debat is voorzien; telkens om de maand na de datum van het afleveren van het aanhoudingsbevel spreekt de Raadkamer zich opnieuw uit over het behouden van de voorlopige hechtenis (artikel 5); tenslotte heeft de verdachte het recht zich tegen elke beslissing van de Raadkamer in beroep te voorzien bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling (artikel 19).

Wanneer na verloop van de termijnen het aanhoudingsbevel niet bevestigd werd, moet de bestuurder van de gevangenis op zijn verantwoordelijkheid de opgeslotene in vrijheid laten. (7)

Buiten deze waarborgen zijn menigvuldige vormvereisten voorzien, waarvan we de uitwendige, die op de formele opstelling van de titel betrekking hebben, niet zullen bespreken.

De wet heeft beperkend aangeduid welke magistraat bevoegd is om het aanhoudingsbevel uit te

vaardigen : in algemene regel is het de onderzoeksrechter. (8)

De aflevering van het aanhoudingsbevel moet voorafgegaan worden van verhoor van de verdachte die in staat moet gesteld worden zijn verdedigingsmiddelen voor te brengen (artikel 1, § 1). (9)

Het is één van de belangrijkste waarborgen aan de verdachte geschonken en de onderzoeksrechter zal niet mogen nalaten er veel zorg aan te besteden en zowel het voor als het tegen na te gaan. De advocaat-generaal Letrone heeft in dit verband verklaard : « Que le juge d'instruction ait toujours devant les yeux que ce n'est pas déterminément un coupable qu'il doit chercher dans l'accusé, mais la vérité de son innocence ou de son crime. » (10)

Tenslotte moet de onderzoeksrechter voldoende aanduidingen van plichtigheid in de zaak ontdekken om van zijn recht tot aanhouding gebruik te maken. (11) Dit is een punt dat hij vrijelijk beoordeelt en volgens zijn geweten moet oplossen.

* * *

Evenwel heeft de wetgever gewild dat nog iets meer voorhanden zou zijn dan de overtuiging van de onderzoeksrechter dat de verdachte plichtig is : dit enkel vermoeden, zelfs indien het op overtuigende wijze vaststaat, rechtvaardigt op zichzelf de aanhouding nog niet. (12) (13)

De wetgever van 1874 heeft het recht tot aanhouding beperkt tot die gevallen waarin, tengevolge *gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden de openbare veiligheid* vereist dat de verdachte, tijdelijk minstens, uit de maatschappij zou getrokken worden. « ...Il faut... que la sécurité publique, zegt Nijpels (14), réclame en quelque sorte la détention de l'inculpé. Et, en effet, il peut exister dans une espèce donnée des circonstances graves et exceptionnelles, sans que pour cela il faille nécessairement ordonner la détention. Si la présence de l'inculpé dans la société ne peut compromettre la sécurité publique, s'il n'est pas à craindre qu'elle entrave la marche de l'instruction, on ne peut pas avec justice priver l'inculpé de sa liberté. La détention ne serait pas nécessaire. »

Deze omstandigheden moeten in de tekst van het aanhoudingsbevel vermeld worden en vormen de verplichte motivering ervan. Herinneren we aan de bewoordingen van artikel 7 van de grondwet : « hors le cas de flagrant délit, nul ne peut être arrêté qu'en vertu de l'ordonnance *motivée* du juge », waarin trouwens maar eenvoudig het algemeen principe vervat is dat elke beslissing van de rechterlijke macht moet gemotiveerd zijn. Artikel 2 van de wet van 20 April 1874 verklaart vervolgens : « Le mandat d'arrêt, dans le cas prévu, au §2 de l'article précédent (article 2), *spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique* sur lesquelles l'arrestation est *motivée* ». Dit voorschrift wordt in het « exposé des motifs » uitdrukkelijk als een « ernstige waarborg tegen elke willekeur » bedoeld.

Ziedaar het gewichtige principe dat het aanhoudingsbevel beheerst.

Vestigen we er vooreerst nog de aandacht op dat het aanhoudingsbevel, dat de gewichtige en uit-

zonderlijke omstandigheden waarop het gevestigd is, niet vermeldt, door een grove onregelmatigheid is aangetast, die, indien ze niet door de Raadkamer of de Kamer van Inbeschuldigingstelling hersteld wordt, voor verbreking vatbaar is. (15) (16) (17)

Wanneer onder het regime van het Wetboek van Strafvordering de voorlopige hechtenis de algemene regel was, voorzag de wet van 1852 reeds de « gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden » zonder meer, terwijl de wet van 1874 nog verder ging door uit te vaardigen dat het niet voldoende was dat « gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden » — die we verder breedvoeriger zullen bespreken — voorhanden waren, maar dat bovendien de aanhouding in die bijzondere omstandigheden nog moest geëist worden door een dringend belang van de *openbare veiligheid*. Ze voegde de termen « lorsque cette mesure est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique » aan de oude tekst toe. (artikel 1, § 2).

In het Wetboek van Strafvordering, Boek I, van 1808, artikels 94 en 96, werd buiten de vormvereisten, het voorafgaandelijk verhoor en de correctionele straf, geen andere voorwaarde vereist.

Onder het begrip « gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden » op zichzelf verstaat de Répertoire pratique (18) de omstandigheden die aan het misdrijf zelf onafscheidbaar verbonden zijn, zoals de belangrijkheid van de veroorzaakte schade, de graad van slechtheid van de verdachte, die door het feiten geopenbaard wordt, de stoutmoedigheid waarmee het misdrijf gepleegd werd, enz.

De tekst van 1874 beoogde een nieuwe beperking van de toepassing van het aanhoudingsbevel; de Minister van Justitie drukte zich aldus op de zitting van 17 Maart 1874 uit : « Je voudrais atteindre ce résultat, que les circonstances en quelque sorte intrinsèques du fait ne fussent pas considérées par elles-mêmes et par elles seules comme pouvant, quelle que soit leur gravité, quelque exceptionnelles qu'elles paraissent, motiver la détention d'un individu. Ainsi, par exemple, je suppose un fait de détournement, un fait de faux, un fait de banqueroute; il se présente dans des circonstances très graves, très exceptionnelles, à raison de l'importance des sommes, à raison des moyens employés par les auteurs du délit, etc. Mais il est cependant très évident que les inculpés ne sauraient songer à renouveler leurs méfaits. D'autre part, la justice tient en son pouvoir tous les documents qui peuvent l'éclairer. En quoi la sécurité publique est-elle intéressée à ce que l'inculpé soit mis sous les verrous? Si sa présence dans la société n'expose celle-ci à aucun nouveau danger, s'il n'est pas à craindre qu'il entrave, par de coupables manœuvres, la marche de l'instruction, peut-on dire que l'intérêt social commande de lui faire subir la nécessaire injustice de la détention préventive? » (19)

Het bestaan nu van deze gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid aanbelangen, wordt aan de vrije beoordeling van de rechter overgelaten (20); de wet heeft ze niet nader bepaald of afzonderlijk opgesomd. De rechter is op dit punt aan geen andere regels gebonden dan die welke zijn geweten hem oplegt. De grond van zijn

motivering kan geen aanleiding geven tot verbreking (21), — in tegenstelling met het geval wanneer de motivering volledig zou ontbreken. (22)

Vandaar nu het grote belang dat we menen te moeten hechten aan het oordeelkundig onderzoek en ernstig overwegen van deze bijzondere gegevens.

Inderdaad valt of staat daarmee het hele stelsel van waarborgen: indien op alle andere punten van het aanhoudingsbevel (vormelijke vereisten, bevoegde magistraat, opgelegde plichtplegingen, enz.) geen duimbreed spel voor willekeur of onachtzaamheid wordt gelaten, dan komt het ons voor dat, in tegenstelling daarmee, op het gebied van de motivering aan de rechter veel vrijheid wordt geschonken. Geven we toe dat dit enigszins voortspruit uit het feit zelf dat de openbare veiligheid een moeilijk met juistheid te omschrijven begrip is.

Om in de geest van het stelsel van waarborgen te blijven, is het des te noodzakelijker dat de rechter zijn beslissing klaar en beperkend motiveert. Moest hij eenvoudig een algemene formule gebruiken om naar het belang van de openbare veiligheid te verwijzen, dan zou de vereiste waarborg niet voorhanden zijn. Hij hoeft het begrip « belang van de openbare veiligheid » te ontbinden in verschillende aspecten, die klaar van elkaar onderscheiden zijn; de bijzondere omstandigheden moeten *gespecificeerd* worden, en, vervolgens ook niet alle tegelijk gebruikt worden; enkel diegene die, tot het particuliere geval beperkt, toepasselijk zijn, mogen als motief aangegeven worden.

Dat de wetgever zelf de vaagheid in de gebruikte termen heeft ingezien blijkt uit de levendige bespreking die het aannemen van de artikels is voorafgegaan. De Commissie voor de herziening van het Wetboek van Strafrechtpleging heeft haar gevoel tegenover de termen « gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid aanbelangen », uitgedrukt bij monde van de heer Nijpels, die ze als « un peu vague » bestempeld.

Deze omstandigheden nu worden wel eens onderverdeeld in drie groepen, naar gelang ze betrekking hebben op: 1) de vereisten van het onderzoek; 2) het oogpunt van de bestraffing; 3) het belang van de openbare veiligheid in beperkte zin. (23) (24)

Worden meer bepaald als dusdanig aangenomen:

- 1) beïnvloeden van getuigen, afspraak tussen meerdere verdachten, vernieling van bewijzen, mogelijkheid zich aan het onderzoek te onttrekken (25), alle gevallen in het algemeen waardoor het ontdekken van de waarheid ernstig in het gedrang zou worden gebracht (26) (27) (28);
- 2) vlucht om zich aan de latere straf te onttrekken (29) (30);
- 3) herhaling van dezelfde misdrijven of voortzetting van criminaliteit in het algemeen (31), beroering van de openbare mening (32), schandaal (33).

Op dit laatste komt ook het motief van het slecht verleden van verdachte neer. (34)

De Répertoire Pratique (35) vermeldt nog o.m. de gevallen waarin de openbare orde rechtstreeks bedreigd wordt, hetzij door oproer, brandstichting, aanslagen op de openbare zedelijkheid.

De Pandectes belges geven het geval aan waarin geen gevaar voor de maatschappij in het algemeen

bestaat, maar dat meer bepaaldelijk een « voortdurend gevaar » voor de echtgenoot (e) of de familieleden van de verdachte oplevert (36) (37).

Het rapport van de Commissie voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering besloot af te zien van al deze verschillende termen door in de « gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden » van de tekst het belang van de openbare veiligheid in het algemeen te begrijpen.

En nu laten we een ogenblik de juristen aan het woord die het project opgesteld en besproken hebben, met de opmerking onmiddellijk daarbij — waarop we verder zullen terugkomen — dat het ons voorkomt dat hun authentieke en zuivere opvatting, die we volstrekt willen delen, thans enigszins als in ongebruik dreigt te geraken.

« La commission qui voit dans cet article l'une des dispositions essentielles du projet, tient à constater qu'il ne suffira pas qu'on insère dans le texte du mandat une formule générale, applicable à la plupart des cas qui peuvent se présenter dans l'instruction préliminaire. Il faudra que les circonstances graves et exceptionnelles soient énumérées et pour ainsi dire définies dans chaque espèce. Ce n'est qu'à cette condition que l'article 2 fournira aux inculpés une garantie sérieuse et efficace. C'est une mesure d'autant plus indispensable que, suivant l'article 4, l'inculpé et son défenseur sont admis à discuter, devant la Chambre du Conseil, les motifs qui ont déterminé le juge d'instruction à décerner le mandat d'arrêt. » Aldus het verslag van de Kamercommissie. (38)

De heer Thonissen sprak zich in de zitting van 17 Maart 1874 (39) aldus uit: « Il faudra que les circonstances graves et exceptionnelles soient indiquées, énumérées, spécifiées définies. Il faudra que le juge d'instruction dise dans chaque cas, quels sont les faits dans lesquels il voit des circonstances graves et exceptionnelles ».

In April 1931 werd aan het principe herinnerd door een ministeriële omzendbrief: « Dans chaque cas particulier, les circonstances graves et exceptionnelles, spéciales à la cause et de nature à justifier la détention, doivent être explicitement précisées. » (40)

Strookt dus niet met de oorspronkelijke geest van de wet:

- 1) de gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden in een algemene formule uit te drukken;
- 2) wanneer de bepaalde feiten die de gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden uitmaken, gespecificeerd worden, er zo talrijke te voorzien dat ze ongeveer alle mogelijke gevallen omvatten.

Een aanhoudingsbevel dat als motieven tegelijk en in het algemeen zou voorzien: de eisen van het onderzoek, de vrees dat de verdachte zich door de vlucht aan de straf zou onttrekken en het belang van de openbare veiligheid, zou wegens zijn algemene toepasselijkheid niet aan het bepaald geval aangepast zijn en geen werkelijke specifieke motivering inhouden.

Aldus kan eveneens een formule als b.v. de volgende niet voldoen: « Attendu qu'il existe des circonstances graves et exceptionnelles qui réclament la détention de l'inculpé dans l'intérêt de la sécurité

publique, et résultant de la gravité des faits, la crainte de réitération des faits de même nature, la nécessité d'empêcher tout concert frauduleux entre co-auteurs ou complices et les nécessités de l'instruction.»

« La gravité des faits » maakt een omstandigheid aan het eigenlijk misdrijf verbonden uit en brengt op zichzelf de openbare veiligheid niet in het gedrang (zie daarover noot 18); « les nécessités de l'instruction » is de algemene formule die de voornaamste reeks van gronden tot aanhouding volledig omvat (1°, noot 25), en trouwens reeds « tot concert frauduleux entre co-auteurs et complices » in zich sluit.

We moeten al voor een uitzonderlijk geval staan wanneer *ongeveer al* de specifieke, klassiek-aangenomen omstandigheden zouden verenigd zijn.

Zo zal er geen sprake kunnen zijn van het onderzoek te schaden wanneer de feiten tijdens het eerste onderhoor voor de onderzoeksrechter in hun geheel bekend worden en de voornaamste elementen, die verzwarende omstandigheden van het misdrijf kunnen uitmaken, voldoende gekend zijn.

Verscheidene gevallen sluiten uit de aard der zaak zelf de herhaling binnen het tijdperk tot aan het vonnis uit: vruchtafrijving in het geval van artikel 351 van het Strafwetboek, bankroet.

De vrees dat verdachte zich door de vlucht aan zijn straf zal onttrekken, zal slechts in eerder zeldzame gevallen terecht kunnen ingeroepen worden: de verdachten die een regelmatig huishouden hebben, hun eigen huis bewonen of have en goed hebben, boeren, handelaars zullen niet zou gauw op de vlucht slaan.

Slechts personen die min of meer alleenstaand leven, omzeggens geen goederen bezitten, geen familie waaraan ze verbonden zijn, jong genoeg zijn om het avontuur dat een vlucht uitmaakt te kunnen verdragen, elders bescherming of beschutting denken te vinden, zal men veiligheidshalve van de vrijheid beroven: in werkelijkheid is het veeleer zeldzaam dat een alledaagse verdachte het hazenpad kiest.

De gevallen, waarin de verdachte in herhaling van de feiten zou kunnen vervallen, zijn praktisch beperkt tot de gewoontemisdadigers (kleptomane) en diegene die door een speciale geaardheid van ziekelijke aard of wegens een voortdurende drift misdrijven plegen (exhibitionisten, verdachten met ingewortelde haat- en wraakgevoelens).

Het zal ook niet vaak voorkomen dat men mag aannemen dat de openbare veiligheid bedreigd wordt door het feit dat de in vrijheid gelaten verdachte zijn wraakzucht zou botvieren op particulieren die tegen hem hebben getuigd door ze slagen of verwondingen toe te brengen.

Het motief van het schandaal dat de in vrijheidstelling van een verdachte bij de menigte zou kunnen teweegbrengen zal slechts zeer voorzichtig in uitzonderlijke gevallen ingeroepen worden, wanneer namelijk deze vrees waarlijk als zeer gegrond voorkomt en dat de openbare mening gegronde redenen zou hebben om beroerd te worden.

Een voorbeeld van beslissing, waarin de zaak waarlijk als een specifiek, geïsoleerd geval be-

schouwd en behandeld wordt en de gronden tot aanhouding beperkend worden aangegeven, vinden we in: het bevel van de Raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg van Dinant, dat oordeelt dat het de openbare orde aanbelangt dat C. onder aanhoudingsbevel blijft, aangezien verdachte een groot aantal veroordelingen wegens slagen, braak van afsluitingen en smaad aan de overheid heeft opgelopen; dat die gewelddaden de openbare veiligheid hebben aangetast en vier dagen opeenvolgend hebben geduurd; dat het bijgevolg in die omstandigheden te vrezen is dat de betichte opnieuw gewelddaden zou plegen, indien hij in vrijheid werd gelaten en het leven in gevaar zou brengen van de personen die klacht tegen hem hebben ingediend. (41)

* * *

Uit de bespreking in de Kamers van de tekst van 1874 is duidelijk naar voor getreden dat de termen « belang van de openbare veiligheid » in een ruime betekenis moeten opgevat worden. (42) De juiste toepassing wordt samenvattend weergegeven door De le Court (43), wanneer hij zegt: « Il résulte de tout ceci que dans l'application de la loi nouvelle (deze van 1874) le magistrat ne doit pas se tenir au sens strict des mots: « intérêt de la sécurité publique », mais doit peser *dans chaque cas particulier*, toutes les circonstances pouvant rentrer dans cet ordre d'idées et de faits « malaisé à définir »; qu'il doit interpréter cette disposition dans ce sens large qu'a voulu le Sénat et considérer ces termes de la loi comme indiquant son désir d'exiger *quelques chose de plus* que les anciennes circonstances graves et exceptionnelles. » (44)

De overweging dat het in vrijheid laten van de verdachte het onderzoek zou hinderen lijkt ons de authentieke grondslag voor de aanhouding en volledig verrechtvaardigbaar. Wel te verstaan hoeft deze beweegreden nog binnen de normale perken ingeroepen te worden: het geval dient zich voornamelijk zo voor te doen dat het onderzoek ten opzichte van een *hoofdzakelijk* bestanddeel van het misdrijf zou verhinderd worden, dat men dit punt niet zou kunnen ophelderen indien de verdachte in vrijheid werd gelaten.

De enkele bedoeling het onderzoek te « vergemakkelijken en te bespoedigen » zoals soms verdedigd wordt (45), zou, ons inziens, slechts aarzelend mogen ingeroepen worden en wel enkel in zaken van aanzienlijk belang en waar het afsluiten van het onderzoek geen enkel uitstel zou kunnen lijden.

Het aanhoudingsbevel, verliezen we het niet uit het oog, is een uitzonderingsmaatregel en moet beperkt toegepast worden. De vrijheid is de regel; en indien we met het behoud van de vrijheid hetzelfde resultaat kunnen bereiken, zelfs al duurde het iets langer of was het iets moeilijker, dan zouden we de weg langs de vrijheid moeten kiezen. Het is inderdaad niet terwille van een vormelijkheid dat aan een grondwettelijk ingesteld recht afbreuk mag gedaan worden.

Vanzelfsprekend wordt hier enkel het geval bedoeld wanneer om geen andere beweegreden dan de vereiste van het onderzoek het aanhoudingsbevel verrechtvaardigd wordt.

Terwijl we in principe akkoord gaan met deze

voornaamste grondslag, dan wordt ons dit moeilijker in geval de aanhouding zou moeten verrechtvaardigd worden door de enkele vrees dat verdachte aan de straf zou kunnen ontsnappen, verondersteld dat het onderzoek zou volledig zijn.

Deze beweegreden zal weliswaar steunend op de interpretatie van de tekst van art. 5 van de wet van 1874, tot grondslag kunnen dienen om de voorlopige hechtenis te behouden, indien de Raadkamer binnen de maand geen uitspraak heeft gedaan over de verwijzing naar de Correctionele Rechtbank. Inderdaad hoeft zij in dat geval haar bevel enkel te gronden op het « openbaar belang » in het algemeen, waarover we verder meer zullen zeggen, en waarin dan de overweging dat betichte zijn latere straf zou kunnen ontkomen, begrepen is.

Vóór deze stand van de procedure voorziet echter geen enkele bepaling zulke algemene grondslag en kan dan ook in twijfel getrokken worden dat het inroepen van de enkele bekommerning om de latere bestraffing te verzekeren de aanhouding kan verrechtvaardigen.

De rechtspraak in het gebied van het Beroepshof van Brussel, zoals de Heer Hayoit de Termicourt in 1924 aangeeft, bestrijdt het behoud van de hechtenis, indien het enkel gegrond is op de vrees dat verdachte zich aan de greep van het Gerecht zou onttrekken, wanneer zelfs daardoor bedoeld wordt de procedure van onderzoek. (Action de la justice, instruction, action investigatrice zijn de termen die Hayoit de Termicourt in dat verband gebruikt) (46).

Deze stelling steunt op de tekst van het verslag van de Kamercommissie volgens hetwelk de vrees voor de vlucht van een verdachte niet kan gerangschikt worden onder de redenen die de aanhouding rechtvaardigen. Maar er heerst toch betwisting daarover.

In elk geval zou men zich logischerwijze kunnen afvragen of deze omstandigheid, die in de eerste stand van het onderzoek nog op de *openbare veiligheid* moet terugslaan, redelijk nog kan ingeroepen worden in het geval van de bevestiging van de hechtenis op grond van art. 5, wanneer de openbare veiligheid meer bepaaldelijk en de vereisten van het onderzoek, niet meer in aanmerking komen, maar enkel de redenen steunend op het vage « openbaar belang ». De vlucht van verdachte betreft dan het gebeurlijk ontsnappen aan de latere bestraffing.

Er dient een onderscheid gemaakt tussen het stadium van de voorafgaandelijke procedure-in-onderzoek — ook de voorlopige hechtenis genoemd — en dat na de eigenlijke berechting door de rechtsmacht van wijzen.

Rechtsphilosophisch reeds is de toestand van de verdachte volledig verschillend: tot aan het vonnis wordt zijn onschuld door een juridische fictie verondersteld en kan bijgevolg geen *strafmaatregel* verrechtvaardigd worden. Nu, de voorlopige hechtenis onderscheidt zich nauwelijks van de gevangenisstraf. Indien ze gedurende dat eerste stadium reeds zou toegepast worden *met het oog op de bestraffing alleen*, zonder dat de eis van het onderzoek of de openbare veiligheid ze noodzakelijk maakt, zou ze filosofisch niet te verrechtvaardigen zijn. Het is enkel wegens het praktisch belang

van rechtstechnisch oogpunt om de latere bestraffing te verzekeren dat deze maatregel in dat geval op grond van art. 5 geoorloofd blijkt.

Van een louter materieel standpunt eveneens kan de voorlopige hechtenis a priori als onrechtvaardig voorkomen, omdat de mogelijkheid niet uitgesloten is dat de verdachte, na reeds een tijd in de gevangenis te hebben doorgebracht, vrijgesproken wordt, gevallen die bestaan.

Feitelijk doet de voorlopige hechtenis zich als een straf voor; ze wordt ook na het vonnis als dusdanig aangerekend en in mindering van de uitgesproken termijn gebracht.

Geen enkele rechtsinstantie van onderzoek heeft — op dat gebied tenminste, namelijk de grond van de zaak — het recht een straf op te leggen, zij zijn onbevoegd; dit prerogatief werd door de wetgever voorbehouden aan de rechtsmacht van wijzen, en deze werd daarom juist door een heel andere economie omringd.

Het gevaar ligt vervolgens voor de hand dat de rechtsmacht van wijzen onwillekeurig beïnvloed zou zijn door het materiële zich sterk opdringende feit, dat de betichte reeds van zijn vrijheid beroofd, voor haar verschijnt bijna reeds als een gestrafte, als een boeteling zelfs. De zaak geeft de indruk in zekere zin al ten gronde beslecht te zijn. De autoriteit van de rechtsmachten van onderzoek kleeft aan de bundel, volgt de zaak en staat op de terechtzitting naast de betichte. Het vermoeden van plichtigheid hangt reeds rond de zaak. Vrij spreken wordt in feite moeilijker, want het komt als een beslissing voor die tegen de reeds gevestigde rechts-economie ingaat.

Willy CARSAU,
Rechter.

(Wordt vervolgd.)

(1) Prins et Pergameni, Réforme de l'instr. prép., p. 209.
(2) Albéric Rollin, De la liberté individuelle et du droit d'arrestation. J.T., 1889, p. 673 et s.

(3) Le mandat d'arrêt est le plus important des mandats judiciaires. Il a les caractères d'un véritable jugement. — P.B., Vis Dét. Prév., n° 42 et Juge d'instruction, n° 48.

(4) Les mandats de dépôt et d'arrêt sont des mesures de sûreté prises dans l'intérêt général de la société afin d'assurer la punition des prévenus reconnus coupables et d'empêcher qu'ils n'apportent des obstacles à la découverte des preuves et des complices. — P.B. 4857.

(5) De Bavay, De la dét. prév sous la loi du 18 fév. 1852, disc. de rentrée, 15 oct. 1860, B.J., p. 1489.

(6) B.P. Mand. just. 170.

(7) Timmermans, Détention préventive, n° 168.

(8) Leden van het Beroepshof aangeduid op grond van C. instr. crim. art. 235-237 en art. 480.

(9) C'est là une des garanties les plus importantes de la liberté individuelle. Que l'on considère l'interrogatoire comme un moyen de défense ou comme un moyen d'instruction, il est également nécessaire dans les deux hypothèses. — Rapport sur l'avant-projet de la commission de revision du code d'instruction criminelle.

(10) Nypels, Rapports, p. 97.

(11) Cass., 5 août 1910, Pas., I, 412.

(12) Des présomptions graves de culpabilité peuvent justifier une arrestation, suivie de détention, tout en étant insuffisantes pour autoriser une poursuite; et la réciproque de cette proposition nous semble également vraie; en effet, s'il peut exister des charges permettant une poursuite, celle-ci peuvent très bien, à raison des circonstances particulières, n'être pas de nature à motiver soit une arrestation, soit une détention préalable. — P.B. Dét. prév., 153.

(13) Minister van Justitie, Zitting 17 Maart 1874.

(14) Nypels, Loi sur la dét. prév. annotée, p. 35.

(15) Brux., 19 déc. 1919, Rev. dr. pén., 1920, 76; Brux. Chambre du conseil, 26 avril 1924, Rev. dr. pén., 616.

(16) Cass., 29 juillet 1884, Pas., I, 304.

(17) Cass., 29 juillet 1884, Pas., I, 304.

(18) Rép. prat. Dét. prév. 54.

(19) Ann. parl. Ch. des repr., séance du 17 mars 1874, p. 698.

(20) Cass., 27 mai 1935, Pas. 1935, I, 259; P.P. 1935, 479; Rev. dr. pén., 1935, 826.

- (21) Cass., 4 juin 1883, Pas., I, 258; 4 fév. 1889, Pas., I, 109; 16 avril 1894, Pas., I, 180; B.J., 761; 5 août 1901, Pas., I, 252; 13 fév. 1911, Pas., I, 127; 4 août 1911, Pas., I, 473; 9 janv. 1922, Pas., I, 120; Rev. dr. pén. 271.
 (22) Cfr. supra (15), (16), (17).
 (23) Rép. prat. dét. prév., 100, 2°.
 (24) Hayoit de Termicourt, De la loi sur la dét. prév., Rev. dr. pén. 1924, 390-391.
 (25) Pepin, «La ch. du cons. en mat. de dét. prév.», B.J., 1899, 499, n° 190, et les nombreuses autorités citées; Hayoit de Termicourt, «De la loi sur la dét. prév.», Rev. dr. pén., 1924, 298.
 (26) P.B., Dét. prév. 112.
 (27) P.B., Dét. prév. 118.
 (28) Disc. de M. Lelièvre, Ann. parl., séance du 17 mars 1874, p. 690. — V. Timmermans, id., nos 63 à 73; — Beltjens, art. 1er, nos 17 à 21; — Bollie, id., p. 19 à 20.
 (29) P.B., Dét. prév. 112.
 (30) Liège, 19 juin 1875, Pas., p. 277.
 (31) Ch. du cons. du trib. de Dinant, Ordonn., 1er mai 1879 (inédit) Cl. et B., t. XXIX, p. 1226.
 (32) Rép. prat. Dét. prév. 54.

- (33) P.B., Dét. Prév. 112. — Hayoit de Termicourt, De la loi sur la dét. prév., Rev. dr. pén., 1924, p. 299.
 (34) Pasin. 1874, p. 113, 120.
 (35) V° Dét. prév. 55.
 (36) V° Dét. prév. 112.
 (37) Liège, 3 juillet 1875, B.J., p. 797.
 (38) Doc. parl., sess. 1873-74, p. 104; — Rapp. au Sénat, p. 17.
 (39) Ann. parl., séance du 17.III.1874, p. 695.
 (40) Circ. min., avril 1931; Servais et Mechelynck, Les Codes, 1932, onderaan art. 1 wet 20 April 1874.
 (41) 1 mai 1879 (inédit) Cl. et B., t. XXIX, p. 1226; P.B., Dét. prév. 123.
 (42) Sénat, Doc. parl., sess. 1873-74, p. 17.
 (43) B.J., 1874, p. 1454.
 (44) Zie in die zin nog Disc. de M. Lelièvre, Ann. Parl., séance du 17.III.1874, p. 690. — V. Timmermans, id., nos 63 à 73. — Beltjens, art. 1er, nos 17 à 21. — Bollie, id., p. 19 à 20.
 (45) Doc. parl. sess. 1873-74, p. 103.
 (46) Loc. cit., p. 300, 301 - contra: Liège, 3 juillet 1875. Belg. Jud. 1876, col. 797.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 31 October 1946.

Eerste voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Fauquel.

Eerste advocaat-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

1. Vonnis. — Aard van het dictum. — Plaats in het vonnis zonder belang.
2. Gewijsde. — Eis met verschillende oorzaken.

1. Een dictum is elke beslissing van de rechter, ongeacht de plaats, die het in het vonnis inneemt.
2. De beslissing van de rechter, waarbij een eis tot huurverbreking bij toepassing van art. 1722 B.W. niet wordt aangenomen, betekent geen afwijzing van de eis, in zoverre die gesteund is op andere wetteksten.

N. V. Sogecar t/ Wwe Biot en Biot Lucien.

Gelet op het bestreden vonnis op 5 Juli 1943 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, statuerende in aanleg van hoger beroep;

Over het eerste middel: schending van artikel 97 der Grondwet, doordat het bestreden vonnis, in zijn beschikkend gedeelte, een deskundig onderzoek heeft bevolen bepalende dat het uitspraak deed «alvorens te statueren over de grond van alle hoofd- en tegeneisen en zonder op de eindbeslissing vooruit te lopen», dan wanneer het in zijn redenen reeds definitief beslist had dat de eerste rechter ten onrechte de huurverbreking had uitgesproken, en dat de uitspraak over de andere punten van de eis slechts diende geschorst,

wat een tegenstrijdigheid uitmaakt tussen de gronden van het vonnis en zijn beschikkend gedeelte, tegenstrijdigheid die gelijk staat met een ontstentenis van de bij art. 97 der Grondwet vereiste redenen:

Overwegende dat alle beslissing van de rechter, welke ook de plaats weze waar die beslissing in de tekst van het vonnis voorkomt, een beschikkend gedeelte ervan uitmaakt;

Overwegende dat de door het bestreden vonnis op definitieve en op ontkennende wijze opgeloste vraag is, niet of de door de eisende vennootschap

gestelde eis tot huurverbreking gegrond is, doch of die eis kan aangenomen worden bij toepassing van art. 1722 van het Burgerlijk Wetboek; dat het vonnis, in geen enkele van zijn vermeldingen die eis afwijst voor zover hij steunt op andere wetteksten en op feitelijke elementen waarvan het deskundig onderzoek het bestaan moet nagaan;

Dat de aangevoerde tegenstrijdigheid in feite niet gegrond is en dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel: schending van artikelen 1184, 1719, 1722, 1741 van het Burgerlijk Wetboek; 97 der Grondwet, doordat het bestreden vonnis, alhoewel het vaststelt dat, ten opzichte van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek, het rechtelijk verlies (of verlies van genot) van de verhuurde zaak moet gelijk gesteld worden met het materieel verlies ervan, en zonder te betwisten dat aanlegster in verbreking zich in de gedeeltelijke onmogelijkheid heeft bevonden om, in het gehuurd goed, de handel te drijven waartoe zij het gehuurd had, of althans dat de door de partijen in het huurcontract voorziene bestemming door oorlogsfeiten was gedwarsboond geweest,

nochtans beslist heeft dat de huurovereenkomst niet kon verbroken worden bij toepassing van art. 1722 om de enige reden dat de onmogelijkheid te genieten, door aanlegster ingeroepen, niet het karakter aannam van een volkomene en onoverkomelijke hindernis, gelijkstaande met een materieel verlies van de verhuurde zaak, dat aanlegster zich niet in de volstreckte onmogelijkheid heeft bevonden om, in het onroerend goed, de handel te drijven waartoe de huurovereenkomst was gesloten geweest en dat zij van geen volledige verlamming van al haar diensten deed blijken, dan wanneer, luidens art. 1722, indien het verhuurde goed het voorwerp is van een gedeeltelijk materieel of rechtelijk verlies, de huurder, volgens de omstandigheden, een vermindering van prijs of zelfs de verbreking van de huur kan vorderen,

dan wanneer, luidens art. 1719, de verhuurder aan de huurder het rustig genot van de verhuurde zaak moet verschaffen, overeenkomstig de door de partijen voorziene bestemming;

dan wanneer, bijgevolg, het bestreden vonnis, zonder zich in tegenspraak te stellen met die wetsbepalingen, niet heeft kunnen beslissen dat aanlegster de huurverbreking niet kon bekomen tenzij op voorwaarde van een rechtelijk verlies van de gehele verhuurde zaak te doen blijken;

dan wanneer, eindelijk, het bestreden vonnis in een tegenstrijdigheid van redenen is gevallen welke gelijkstaat met de ontstentenis van de bij art. 97 der Grondwet vereiste redenen, door te beslissen tevens: dat de huurder, luidens art. 1722 van het Burgerlijk Wetboek, ingeval van materieel totaal of gedeeltelijk verlies van de verhuurde zaak, het recht heeft de huurverbreking te vorderen; dat het rechtelijk verlies moet gelijk gesteld worden met het materieel verlies en dat aanlegster in verbreking nochtans niet gerechtigd was om de verbreking van het betwist huurcontract te vorderen, omdat zij van geen totaal rechtelijk verlies van de verhuurde zaak deed blijken;

Overwegende dat het vonnis, in strijd met wat het middel beweert, niet beslist noch vaststelt dat aanlegster zich in de gedeeltelijke onmogelijkheid bevonden heeft om in het onroerend goed de handel te drijven waartoe het werd in huur genomen, en dat er in rechte verlies zou zijn van een deel der verhuurde zaak;

Overwegende dat de rechter over de grond, integendeel hierop wijst, dat aanlegster de handel kon voort drijven in voertuigen en andere vervoermiddelen voor de burgerlijke bevolking, in handwerk en in toebehoren; dat, zo zij liever het grootste deel harer bedrijvigheid heeft willen besteden aan de taxidienst, die bijzondere bedrijvigheid in de bestemming van het onroerend goed niet was voorzien geweest; dat, ten andere, aanlegster van 17 October 1940 af, haar bedrijvigheid oriënteerde in de richting van de ontwikkeling van het autoverkeer in het land, door te Charleroi de « Centrale des Transports » te stichten;

Overwegende dat het vonnis eindelijk vaststelt dat aanlegster maatregelen kon treffen welke zich aanpasten aan de buitengewone en tijdelijke door de oorlog geschapen toestanden;

Waaruit volgt dat het middel, in elk zijner onderdelen, in feite niet opgaat;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en tot een enkele vergoeding jegens verweerders.

NOOT:

1. Vgl. in dezelfde zin: o.m. Cassatie 12 December 1946, R. W. 1946-1947, 618; R. van Lennep, Motivering van vonnissen en arresten, 2e druk, blz. 19.

2. In de praktijk bestaat veel verwarring over het gewijsde. Vgl. o.m. De Page, III, nrs 938 e.v.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 12 Juni 1947.

Eerste voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Wouters.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

1. Militaire opeisingen. — Opeising in huur van onroerend goed. — Herstel van de schade. — Betekenis

van de term « oorzaak vreemd » in art. 23 van de wet van 12 Mei 1927.

2. Aansprakelijkheid van de staat. — Vernieling van een opgeëist gebouw in oorlogstijd door de militaire overheid.

1. Krachtens de wet van 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen is de staat aansprakelijk voor de beschadigingen en verliezen ontstaan tijdens de periode waarin een onroerend goed in huur is opgeëist, tenzij het bewijs wordt geleverd dat de beschadigingen en de verliezen het gevolg zijn van een aan de militaire overheid vreemd zijnde oorzaak.

De in art. 23 der wet van 12 Mei 1927 voorkomende woorden « oorzaak vreemd » (aan de militaire overheid) hebben dezelfde betekenis als de woorden « buiten de schuld » (van de huurder) opgenomen in art. 1732 B.W. De zin dezer termen is, dat t.a.v. de bevrijding van de tot teruggave verplichte schuldenaar het nodig is maar ook volstaat, wanneer het blijkt, dat de teruggave volstrekt onmogelijk is en dit zonder enige fout van de schuldenaar.

2. De vernieling in oorlogstijd door de militaire overheid van een door haar opgeëist gebouw kan niet beschouwd worden als een krenking van private rechten, wanneer deze vernieling regelmatig geschied is overeenkomstig de taak van de staat, die in oorlogstijd het nationaal grondgebied moet verdedigen.

Stuyck René t/ Belgische Staat (Min. van Financiën).

Gelet op het bestreden vonnis op 27 April 1943 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, zetelende in graad van hoger beroep;

Over het enig middel: schending der artikelen 1, 3, 4 (a, b en e), 6, 7, 14, 15, 23, 44 en 45 der wet van 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen; 9, 21, 36, 38, 44, 49, 55, 59, 63, 67, 70 en 85 (vooral 2°) van het reglement op de militaire opeisingen in zijn gewijzigde tekst gepubliceerd in uitvoering van het koninklijk besluit nr 2562 van 3 Mei 1939 (gemeld reglement in voege gebracht door de koninklijke besluiten van 19 October 1928, 1 October 1930, 1 April 1933, 23 December 1935 en 3 Mei 1939) en schending van artikel 1 van het koninklijk besluit van 19 October 1928 en der artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit van 3 Mei 1939 (deze beide besluiten in regeling der uitvoering van de wet van 12 Mei 1927);

doordat het bestreden vonnis beslist heeft dat aanlegger in verbreking geen recht heeft op vergoeding wegens de vernietiging door een brand, aangestoken door het leger zelf aan zijn wegens opeising verhuurd goed, om reden dat de vergoeding niet kan verschuldigd zijn indien het verlies zijn oorsprong niet heeft in de opeising, en namelijk indien de schade te wijten is aan een oorzaak die buiten de opeising staat;

dan wanneer de Staat, dader der opeising, gehouden is het door de opgeëiste zaak geleden nadeel te vergoeden, zolang hij haar niet heeft teruggegeven aan de leveraar, behoudens het enkel geval waarin hij bewijst dat de schade berokkend werd door een oorzaak waaraan hij vreemd is, zodat hij bijgevolg gehouden is tot teruggave, en aansprakelijk voor de brand, door het enkele feit der opeising, en dus niet ontlast, indien hij in gebreke

blijft terug te geven ingevolge een door zijn organen verrichte daad, al ware deze daad op zichzelf vreemd aan de opeising zelf, en al bestond ze namelijk uit een oorlogsmaatregel, in het bijzonder een brand aangestoken bij het naderen van de vijand;

Overwegende dat uit de niet gecritiseerde vaststellingen en beoordelingen van het bestreden vonnis blijkt: dat, in April 1940, de villa van aanlegger in verbreking door de Militaire Overheid tot huur was opgeëist geweest; dat deze overheid, op 16 Mei 1940, de vernieling van het onroerend goed beval en uitvoerde; dat die vernieling een verdedigings- en oorlogsmaatregel was; dat er geen verband bestaat tussen de vernieling en de opeising, gezien de vernieling zich zou opgedrongen hebben zelfs indien de villa niet was opgeëist geweest;

Overwegende dat de rechter daaruit besluit dat het in onderhavig geval slechts over een « oorlogsschade » gaat, en dat artikel 23 van de wet dd. 12 Mei 1927 in de zaak niet van toepassing is, vermits, enerzijds, luidens deze bepaling, de militaire overheid instaat voor de beschadigingen en verliezen welke zich voordoen gedurende de tijd waaronder zij de gebouwen en meubelen, waarvan het gebruik tijdelijk werd opgeëist, in beslag heeft gehouden, tenzij zij bewijst dat « zij niet gemengd is » in de oorzaak der beschadigingen en verliezen, en, anderzijds, de Staat dat bewijs levert;

Overwegende dat, zoals de voorziening het opmerkt, de woorden van artikel 23 van gezegde wet: « tenzij zij bewijst dat zij niet gemengd is in de oorzaak der beschadigingen en verliezen », een aan de militaire overheid zelf vreemde oorzaak bedoelen, en niet een oorzaak die slechts zou vreemd zijn aan een door die overheid vroeger gedane opeising;

Overwegende, echter, dat de bestreden beslissing haar rechtvaardiging vindt in de andere vaststellingen en beoordelingen van de rechter, waarbij aangehouden wordt dat de militaire overheid, door de betwiste vernieling te bevelen en uit te voeren, zich enkel van haar wettelijke verplichting heeft gekwet, namelijk, te voorzien in de verdediging van het grondgebied bij het naderen van de Duitse legers en dat die maatregel haar zou opgedrongen geweest zijn, afgezien van alle opeising van het gebouw, waarvan spraak;

Overwegende dat de wet van 12 Mei 1927, in geval van opeising voor tijdelijk gebruik, de Staat slechts wil schuldenaar maken van teruggave in de voorwaarden gelijkend op deze door het Burgerlijk Wetboek voorzien in geval van verhuring; onder dat oogpunt zijn de woorden van artikel 23 der wet van 1927, de « oorzaak vreemd » aan de dader van de opeising bedoelende, en de woorden van artikel 1732 van het Burgerlijk Wetboek, het gebrek aan teruggave « buiten de schuld van de huurder » bedoelende, gelijkwaardig; uit de ene zoals uit de andere dier woorden blijkt dat voor de ontlasting van hem die de teruggave verschuldigd is, het nodig is, doch ook volstaat, dat de onmogelijkheid om terug te geven volstrekt weze en dat ze in niets aan de fout van de schuldenaar te wijten is;

Overwegende dat de verplichting, in oorlogstijd het nationaal grondgebied te verdedigen, voor de Staat een wettelijke verplichting is, en dat, dan, de

uitvoering van die verplichting, regelmatig zoals in casu, moest ze zelfs een nadeel berokkenen aan de enkeling, en moest deze zelfs presteren wegens een vroegere opeising, geen krenking zou kunnen uitmaken van de rechten van gezegde enkeling;

Overwegende dat uit die overwegingen volgt dat de beslissing van het bestreden vonnis wettelijk gerechtvaardigd is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en tot de vergoeding van 150 fr. jegens verweerder.

NOOT: In verband met bovenstaand arrest kan de vraag gesteld worden, of de stelling van het Hof van Cassatie, nl. dat de staat niet gehouden is tot vergoeding van de schade, die aan burgers veroorzaakt wordt ter gelegenheid en tengevolge van de rechtmatige uitoefening van zijn taak in oorlogstijd, mettertijd kan staande gehouden worden. De ontwikkeling, die zich in de loop der 19e en 20ste eeuw voltrokken heeft t.a.v. de aansprakelijkheid van de staat, doet daaraan twifelen. Men denke slechts aan art. 11 van de Grondwet, de jurisprudentiële uitbreiding van de onrechtmatige overheidsdaad, de wettelijke regeling van de vergoedingsverplichting van de staat t.a.v. talrijke aangelegenheden (zoals o.m. terzake van militaire opeisingen).

Ook de vergoeding door de staat van « oorlogsschade », die door de vijandelijke of vreemde legers wordt veroorzaakt, wijst duidelijk op een opvatting, die met het « absolutistisch » karakter van de stelling in kwestie moeilijk overeen te brengen is.

Het wordt niet betwist, dat de rechtmatige uitoefening van de staatstaak in vredetijd, die de rechten van particulieren zou krenken, principieel aanleiding moet geven tot schadevergoeding. Men ziet dan ook theoretisch niet in, waarom in oorlogstijd dit beginsel niet meer moet toegepast worden.

De hier gestelde vraag levert ongetwijfeld stof tot een interessante studie. J. M.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 29 Mei 1947.

Eerste voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Fauquel.

Eerste advocaat-generaal: M. Hayot de Termicourt.

Overeenkomst. — Wanneer wordt een beding als gebruikelijk beschouwd? — Beslissing behoort aan de rechter over de feiten.

Een beding wordt als een gebruikelijk beding beschouwd en derhalve geacht stilzwijgend in de overeenkomst te zijn opgenomen, wanneer het in een bepaalde streek het algemeen karakter van een regel vertoont, die, bij afwezigheid van andersluidende bepaling, door iedereen erkend wordt als van toepassing zijnde op overeenkomsten van dezelfde aard.

Of dit geval zich voordoet wordt door de rechter over de feiten beslist.

N. V. Usines Ribby t/ Van Naemen Joseph.

Gelet op het bestreden vonnis op 29 December 1942 gewezen door de Rechtbank van Koophandel te St. Niklaas-Waas;

Over het enig middel: schending der artikelen 1134, 1135 en 1160 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 der Grondwet, doordat het bestreden vonnis na te hebben vastgesteld dat de beperking der aansprakelijkheid van de wasser, bij verlies of beschadiging van het hem door de klanten toevertrouwde stukken, op de helft der waarde van een gelijksoortig nieuw stuk linnen van normale hoedanigheid, een algemeen gebruik is in deze bedrijfstak, niettemin weigert dit gebruik toe te passen op de zaak, alhoewel bij ontstentenis van afwijkende over-

eenkoms het gebruik de wet der partijen vormt en door de rechter dient toegepast zolang het niet gewijzigd is;

Overwegende dat, luidens artikel 1135 van het Burgerlijk Wetboek, «de overeenkomsten binden niet alleen tot hetgeen daarin is uitgedrukt, maar ook tot al de gevolgen die door..... het gebruik..... aan de verbintenissen, volgens hare aard, wordt gegeven»; dat men dus, in de verklaring van de overeenkomsten, deze, zoals artikel 1160 van hetzelfde wetboek zegt, moet «aanvullen met de daarbij gebruikelijke bepalingen, al zijn deze er niet in uitgedrukt»;

Overwegende dat die wetteksten op het postulaat steunen dat de toestemming van de contracterende partijen, zonder welke er geen geldig uit overeenkomst ontstaan beding bestaat, als voorwerp heeft gehad, dat waartoe zij uitdrukkelijk hebben verklaard zich te verbinden, en tevens datgene wat, in die zaken, het gebruik is; dat de wet als vaststaand houdende dat partijen aangaande dat gebruik niet onwetend konden zijn, daaruit afleidt dat zij, door het niet uit hun overeenkomsten te sluiten, de wil hebben gehad gezegde overeenkomsten er naar te schikken;

Overwegende dat die stilzwijgende wil slechts kan vermoed worden, wanneer het ingeroepen gebruik, in een bepaalde streek, het algemeen karakter van een regel aanneemt, welke, bij gebrek aan strijdig beding, door alle erkend is als van toepassing zijnde op de overeenkomsten van dezelfde aard;

Overwegende dat de vraag of een gebruik algemeen is tot de soevereine beoordeling van de rechter over de grond behoort;

Dat deze, in de zaak, het bestaan van die algemeenheid niet vaststelt; dat hij enkel verklaart dat het aangevoerd gebruik in «de meeste wasserijen» bestaat; dat dit gebruik dus, in de gedachte van de rechter niet als regel geldt bij alle wasserijen; dat een also beperkt gebruik dus tegen de verweerder niet zou kunnen worden ingeroepen tenzij het vaststond dat partijen het gekend hebben en zich er aan hebben willen onderwerpen; dat, volgens het vonnis, dit bewijs niet geleverd werd;

Overwegende dat het bestreden vonnis, doen in die omstandigheden te beslissen dat het betwist gebruik de verweerder niet bindt, geen enkel der in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonken heeft;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegster tot de kosten en tot een vergoeding van 150 fr. jegens de verweerder.

NOOT: Men zie de noot van eerste advocaat-generaal Hayoit de Termicourt onder dit arrest in Pas. 1947, I, 217. De daarin geciteerde literatuur en verdedigde opvatting moet aangevuld en kan nuttig vergeleken worden met P. Scholten, Algemeen Deel, 2e druk, blz. 134 e.v., en E. Van Dievoet, Het burgerlijk recht in België en Nederland van 1800 tot 1940, blz. 233-283.

De kracht van het «gebruik», vermeld in art. 1135 B.W. en die van de «gebruikelijke bepalingen» waarvan art. 1160 B.W. spreekt, verschilt. Ofschoon aangenomen wordt, dat de artt. 1135 en 1160 beide teruggaan op dezelfde uitspraken van Ulpianus, blijkt het, dat Domat en Pothier deze plaats niet geheel in dezelfde zin hebben opgevat en dat de ontwerpers van de Code Civil ze ieder in een andere afdeling hebben geplaatst. Bij Kluyskens en De Page wordt op deze kwestie niet ingegaan. Vgl. o.m. Van Brakel, Leerboek van het Nederlandsche Verbintenissenrecht, nrs 361-375. Zie ook de Callatay, Etudes sur l'interprétation des conventions, p. 166 e.v.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 3 December 1947.

Voorzitter : M. de Potter.

Raadsheren : M. M. Rutsaert en Bailly.

Advocaat-Generaal : M. Willems.

Pleiters : Mrs Deckers en Vander Haegen.

Schenking. — Schenking van naakte eigendom, met voorbehoud van vruchtgebruik, onder verplichting een bepaalde som in de nalatenschap van de schenkers in te brengen. — Art. 918 B. W. niet van toepassing.

Art. 918 B.W. is niet van toepassing op de schenking van een naakte eigendom met voorbehoud van vruchtgebruik, onder verplichting een bepaalde som in de deling der nalatenschap van de schenkers in te brengen. In zulk geval mist het door art. 918 B.W. gestelde vermoeden van bedrog elke grondslag; immers, wanneer het verschuldigde bedrag in de nalatenschap van de schenkers moet worden ingebracht kan dit bedrag niet fictief zijn.

Verpoten en cs. t/ Verpoten en cs.

Gezien het beroep tegen vonnis van 12 Februari 1943 der rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen;

1) Aangezien dit beroep ontvankelijk is en er toe strekt bij wijziging voormeld vonnis, artikel 918 Burgerlijk Wetboek toepasselijk te horen verklaren op de schenkingsakte van 17 December 1924, «waarbij aan beroeper Ludovicus Verpoten bij voorschot op erfenis gifte gedaan werd van de naakte eigendom van de herberg «De Wildeman», het vruchtgebruik blijvende voorbehouden aan de schenkers op last voor de begiftigde een bedrag van 16.000 fr. in te brengen in de gemene deling na het overlijden van de langstlevende der giftdoeners»;

Overwegende dat beroepenen, bij akte van 4 November 1929, zich met boven bedoelde schenking eens verklaarden en beroeper op dit accoord steunt om aan beroepenen op grond van artikel 918 B.W. het recht te ontkennen de inbreng of inkorting te eisen van de geschonken goederen;

Overwegende dat dit middel slechts kan weerhouden worden voorzoveel artikel 918 ter zake van toepassing zou zijn; welnu een gezonde interpretatie van deze wetsbepaling sluit hare toepassing uit, in geval van schenking met voorbehoud van vruchtgebruik «op last een bepaalde som in de deling der nalatenschap van schenkers in te brengen» (cf. Schicks en Van Isterbeek, Traité formulaire, T. IV, Le Droit civil, bl. 483-484);

Overwegende dat artikel 918 tot doel heeft het bedrog te ontdruken dat hierin bestaat zuivere schenkingen te vermommen onder de schijn «van vervreemdingen onder bezwarende titel of van schenkingen onder last van betaling van een lijfrente»; dat in geval van schenking met voorbehoud van vruchtgebruik en onder last een bepaald bedrag na het overlijden van de schenkers «in te brengen», alle mogelijkheid van bedrog is uitgesloten, en het vermoeden van artikel 918 zijn grondslag mist: wanneer immers het verschuldigd bedrag in de nalatenschap zelve van de schenkers moet wor-

den ingebracht, kan geen sprake zijn van een last of prijs welke zou fictief zijn;

Overwegende dat deze beslissende beschouwing dan ook de huidige wending van de rechtsleer uitlegt, evenals de vroegere evolutie van de Franse rechtspraak (cf. Kluyskens : Schenkingen en Testamenten, bl. 140 en volg.; Schicks en Van Isterbeek, bd. IV, bl. 483-484; Willaert : Etude sur les arrangements de famille, Rev. prat. notariat, 1879, bl. 409-410; Planiol en Ripert, Droit civil, T. V, p. 68; Traité élém. de Planiol door Ripert, T. III, p. 843, Labbé : Note dans le journal du Palais 1861, 436; Baudry-Lacantinerie, bd. IX, bl. 378; betreffende de Franse rechtspraak : cf. Verbr. Fr., 7 December 1848, D. 1848, I, 203, en 24 Augustus 1874, D. 1875, I, 129; Contr. Verbr. 1 Juli 1864, Pas. I, 373; 23 December 1915, Pas. 1917, I, 47);

Overwegende van de andere kant, dat wanneer men artikel 918 in verband stelt met artikel 917 B.W., beide wetbepalingen een ander nut vertonen, namelijk het uitschakelen van de moeilijkheden welke aan het berekenen van lijfrenten verbonden zijn; doch dat ook deze beschouwing ter zake ondoeltreffend is, daar de schenking onder last een « bepaalde » som in de nalatenschap in te brengen gedaan werd;

Overwegende dat men verder aan de wetgever de bedoeling niet hoeft toe te schrijven een vrijstelling van inbreng van « de schenkingen van naakten eigendom » te willen instellen om reden « dat anders deze schenkingen zonder nut zouden zijn voor den begiftigde »;

Overwegende dat, volgens de voorbereidende werken van het Burgerlijk Wetboek en de ontleding van de wet van 17 Nivose van het jaar II, waaraan het besproken artikel 918 ontleend werd, zulks de bedoeling van de wetgever niet geweest is ten opzichte van schenkingen welke niet onder last van betaling van een lijfrente gedaan werden;

Dat inderdaad de vrijstelling van inbreng slechts een soort toegeving of vergoeding is geweest om reden van het vermoeden van bedrog, door vorming van schenkingen, dat door de wet geschapen werd;

Overwegende dat deze vrijstelling van inbreng geen reden van bestaan meer heeft in gevallen, zoals het tegenwoordige, waarin zich geen mogelijkheid van bedrog voordoet, zodat het vermoeden van bedrog alle grondslag mist; dat integendeel, algemeen beschouwd, bij gebrek aan onbetwistbare wilsuiting van schenker, dergelijke vrijstelling dan eerder te betreuren valt (cf. Labbé : Nota Journal du Palais 1861, 436; Verbr. Fr. 24 Augustus 1874, D. 1875, I, 129; Kluyskens : Schenkingen en Testamenten, bl. 149-150; Schicks en Van Isterbeek, op cit., bl. 484-485);

Overwegende dat men zou kunnen opwerpen dat de hierboven weerhouden interpretatie alhoewel in overeenstemming met de geest van de wet, nochtans moeilijk overeen te brengen is met de gewone zin van het woord « vervreemde » goederen van artikel 918, zodat dit artikel, letterlijk beschouwd, alle vervreemdingen, zowel onder bezwarende als ten kosteloze titel, zou betreffen;

Doch overwegende dat de draagwijdte van kwes-

tieuze term door de voorbereidende werken van de wet wordt uitgelegd; dat het woord « vervreemd » maar de samentrekking uitmaakt in een enkele term van de gevallen van « schenking met last van lijfrente » en « verkoop onder voorbehoud van vruchtgebruik of onder last van een levenslange uitkering », uit een vroegere tekst, zulks met de bedoeling meer klaarte te brengen, doch zonder iets aan de oorspronkelijke gedachte van het ontwerp te veranderen (cf. Locré : Belg. uitgave, bd. V, bl. 292, nr 16, en bl. 237 (eerste tekst); zie desbetreffende Labbé, loc. cit.);

Overwegende dat de zin van het woord « vervreemd » in artikel 918 dus door de voorbereidende werken en tevens door de « ratio legis » bepaald wordt;

Overwegende dienvolgens, op grond van bovenstaande beschouwingen, dat gezegd artikel 918 B.W. in onderhavig geval niet van toepassing zijnde, het op 4 November 1929 door beroepen uitgedrukt accoord ter zake niet dienend noch doeltreffend is, en het middel op het laatste lid van deze wetbepaling gesteund dan ook ongegrond;

II. — Gezien voor het overige de beweegredenen van de eerste rechter, welke verder door partijen in beroep niet meer besproken werden;

Overwegende dat de eerste rechter op juiste wijze het inzicht van de schenkers, bij de schenkingsakte van 17 December 1924, blijkt ontleed te hebben, ten opzichte van de verplichting tot inbreng in den hoofde van begiftigde;

Dat indien in de rechtspraak er zich gevallen voordoen (zie Ber. Brussel, 18 October 1941, Tijdschrift voor Notarissen 1942, bl. 24) waarin een schenking van blote eigendom onder verplichting een bepaald bedrag in de nalatenschap van de langstlevende van de schenkers in te brengen « in dezen zin verstaan wordt, dat de begiftigden als ontslagen beschouwd werden van allen inbreng mits storting van bedoelde som, zulks niettemin een kwestie blijft van interpretatie van den wil der partijen »;

Overwegende dat in het aangehaald geval, schenkers volgens gezegd arrest van 18 October 1941, de bedoeling hadden aan de begiftigden toe te laten na het afsterven van hun ouders hun vroegere sociale rang te behouden, wanneer in het tegenwoordige de bedoeling eerder blijkt geweest te zijn de begiftigde in de mogelijkheid te stellen het geschonken onroerend goed in natura over te nemen, zonder de gelijkheid tussen de erfgenamen te schenden, zoals door de eerste rechter, nader bepaald;

Overwegende dat weliswaar in de thans voorgewende akte van 4 November 1929, beroepen verklaren « geldelijke voorschotten te hebben ontvangen van hun ouders opwegende tegen de meerdergelding van de aan beroeper geschonken eigendom », doch dat deze beschouwing juist het inzicht van de ouders komt bevestigen de gelijkheid tussen hun erfgenamen te handhaven en alleen maar de vraag doet rijzen, waarvan de oplossing niet tot huidig rechtsgeding behoort, of de door beroepen ontvangen voorschotten of giften insgelijks niet voor inbreng vatbaar zijn;

Om deze redenen :

Het Hof,
Gezien artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;
Beslissende op tegenspraak:

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, bevestigt het vonnis a quo;
Kosten ten laste der massa.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van Inbeschuldigingstelling. — 27 Januari 1948.

Voorzitter : M. Verbeke.
Raadsheren : M.M. Maraite en Belpaire.
Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.
Pleiter : Mr F. Dauwe.

Hoger beroep van verdachte tegen een beschikking van in observatiestelling door de Raadkamer. — Pleegvormen in hoger beroep.

Het voorschrift van art. 3 der wet van 9 April 1930, luidende, dat de bundel gedurende 48 uur ter beschikking van de raadsman zal worden gesteld, is niet van toepassing ter gelegenheid van de verschijning voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling van de verdachte, die hoger beroep tegen de beschikking van de in observatiestelling door de Raadkamer heeft ingesteld.

De bepaling van art. 20, al. 5 van de wet van 20 April 1874, betreffende het bericht aan de raadsman van van verdachte, en waarnaar in art. 4, al. 2 van de wet van 9 April 1930 is verwezen, is niet voorgeschreven op straf van nietigheid. Dit bericht moet bovendien slechts 24 uur, en niet 48 uur vóór de verschijning ter zitting gegeven worden. (Wet van 20 April 1874, art. 4.)

O. M. t/ S.

Verdacht van : te K., op 31 October 1947, kwaadwillig in een der bij artikel 444 van het Strafwetboek aangeduide omstandigheden, namelijk door niet gedrukte geschriften, door prenten of zinnebeelden, die aangeslagen, verspreid of verkocht, te koop of openlijk ten toon gesteld werden, een bepaald feit aan Sierens René te hebben ten laste gelegd dat van aard is om hem in zijn eer te krenken of hem aan de openbare verachting bloot te stellen en waarvan het wettelijk bewijs niet wordt geleverd hoewel de wet het bewijs van het ten laste gelegde feit toelaat, of waarvan de wet het bewijs niet toelaat;

Gezien de vordering van de heer Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 23 December 1947, strekkende tot de inobservatiestelling van verdachte in de psychiatrische afdeling van een strafinstelling en de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de te verlenen beschikking te gelasten;

Gezien de desbetreffende beschikking van de raadkamer van dezelfde rechtbank dd. 31 December 1947, welke de gevorderde inobservatiestelling van verdachte beveelt, zonder de onmiddellijke tenuitvoerlegging van deze beschikking te gelasten;

Gezien het beroep tegen deze beschikking door verdachte aangetekend in datum 31 December 1947;

Aangezien dit beroep ontvankelijk doch ongegrond is;

Aangezien zowel het openbaar belang als de gezondheidstoestand van verdachte, dus ook zijn eigen belang, eisen dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de inobservatiestelling zou gelast worden;

Gelet op de artikelen 1, 2, 3 en 4 der wet dd. 9 April 1930;

Vordert, dat het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, behage de bestreden beschikking te bevestigen wat de inobservatiestelling betreft, doch er de onmiddellijke tenuitvoerlegging van te gelasten;

Gedaan op het Parket-Generaal te Gent, de 16 Januari 1948;

Voor de Procureur-Generaal,
De Advocaat-Generaal,
(get.) J. Vanhoudt.

Gehoord (.....);

Het Hof,

Gezien de beschikking van inobservatiestelling, waartegen beroep;

Gelet op de vordering van het Openbaar Ministerie;

Overwegende dat het voorschrift van artikel 3 van de wet van 9 April 1930, waarbij de bundel gedurende 48 uren ter beschikking van de raadsman van de verdachte wordt gesteld, niet van toepassing is op de verschijning voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling ingevolge een hoger beroep van de verdachte tegen de beschikking van de raadkamer die zijn inobservatiestelling gelast (Verbr., 12 Maart 1934, Pas. 215; Cornil, Mercuriale 1930, nr 21; Collignon et Van der Made, Défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, bl. 201, 202);

Overwegende anderzijds dat het bericht aan de raadsman van de verdachte, hetwelk wordt voorzien in artikel 20, al. 5 van de wet van 20 April 1874, waarnaar wordt verwezen door artikel 4, al. 2 van de wet van 9 April 1930, niet enkel niet is voorgeschreven op straf van nietigheid (Verbr., 3 Juni 1929, Pas. 221), maar bovendien niet moet worden gegeven ten minste 48 uren op voorhand, doch slechts 24 uren (artikel 4 wet van 20 April 1874);

Dat, in zake, dit bericht werd gegeven bij aangetekend schrijven van 17 Januari 1948 tegen de terechtzitting van 20 daaropvolgende en dat, alhoewel, naar de verklaring van verdachte's raadsman, hetzelfde hem eerst op 19 Januari werd ter hand gesteld de 18e, zijnde een Zondag, de termijn van 24 uren nochtans werd geëerbiedigd;

Overwegende trouwens dat op 19 Januari in de voormiddag die raadsman, welke dezelfde is als deze voor de raadkamer, kennis heeft genomen van de bundel;

Dat in elk geval de rechten van de verdediging geenszins werden gekrenkt, hetzij door het niet effectief ter beschikking stellen van de bundel gedurende 48 uren, hetzij door een te laat bericht van de dag van de terechtzitting;

Dat de gaafheid van die rechten ten overvloede blijkt uit de 4 bladzijden pro patriapapier conclusiën

en de lijvige bundel, welke namens de verdachte op de terechtzitting werden neergelegd;

Overwegende dat, onder voorwendsel dat : « de wettige pleegvormen zijn niet gevolgd (zie de wet en de redenen bepleit) », daar enkel aan toevoegend : « de verdediging werd te laat verwittigd », de verdachte voor de eerste rechter heeft geconcludeerd, tot het afwijzen van de vordering van het Openbaar Ministerie tot zijn inobservatiestelling;

Dat echter uit de bundel blijkt dat het bericht, voorgeschreven door artikel 3 al. 4 van de wet van 9 April 1930 werd toegezonden aan de verdachte, die toen nog geen raadsman had aangeduid, bij aangetekend schrijven van 27 December 1947 tegen de terechtzitting van 31 December daaropvolgende en dienvolgens tijdig;

Overwegende dat de menigvuldige door de verdachte aangehaalde feiten, maar waarvan er slechts zeer weinig ter zake dienend zijn, niet wegnemen dat hij reeds twee maal werd opgesloten in een krankzinnigengesticht, nl. in 1939 voor een termijn die niet blijkt uit de bundel, en in 1945 voor meer dan drie maanden, omstandigheid welke iedere mogelijkheid van vergissing of willekeurige opsluiting uitsluit;

Dat de aard zelf van de ten laste gelegde feiten evenals zijn onsamenhangende schriften, moeten doen geloven dat hij onbekwaam is zijn daden te beheersen;

Dat er dienvolgens aanleiding is te denken dat hij lijdt aan krankzinnigheid of door erge geestestoornis of geesteszwakheid is aangedaan en derhalve een deskundig onderzoek, dat zou geschieden buiten de voorwaarden van de wet van 1930, zonder nut is;

Overwegende dat het feit van de telastlegging, waarvan de materialiteit wordt toegegeven, te weten het wanbedrijf voorzien in artikel 444 van het Wetboek van Strafrecht, wordt beteugeld met een straf welke de voorlopige hechtenis toelaat;

Dat de tot dezelfde vereiste gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden voorhanden zijn, nl. de noodzakelijkheid van het onderzoek, de inobservatiestelling het enig wettelijk middel zijnde om na te gaan of de toepassing van de wet van 1930 gerechtvaardigd is, en tevens het gevaar dat de verdachte zich nog, zoals reeds in 1945, aan soortgelijke feiten zou schuldig maken, derwijze dat het openbaar belang de voormelde onderzoeksmaatregel gebiedt;

Dat in die omstandigheden het gevorderd getuigenverhoor omtrent de geestestoestand van de verdachte als overbodig voorkomt;

Overwegende dat er geen termen zijn om de door het Openbaar Ministerie gevorderde onmiddellijke tenuitvoerlegging van de beschikking tot inobservatiestelling te bevelen;

Overwegende dat, waar de Kamer van Inbeschuïdingstelling enkel kennis neemt van een beschikking tot inobservatiestelling, zij niet vermogt in te gaan op de conclusiën van de verdachte strekkende tot het bekomen van een bevel tot buitenvervolginstelling en, in subsidiaire orde, van een bevel tot verwijzing naar de correctionele rechtbank; dat der-

gelijke conclusiën alle op het stuk van de strafrechtspleging geldende principes miskennen;

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Ontvangt het hoger beroep, doch wijst het af als ongegrond en bevestigt dienvolgens de bestreden beschikking.

NOOT : Tegen dit arrest werd door verdachte verbreking aangetekend.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

9 December 1947.

Voorzitter : M. Croonen.

Openbaar Ministerie : M. Dieudonné.

Pleiters : Mrs. H. Nobels en De Ridder.

1. Verjaring. — Karakter van de verjaring krachtens artikel 28 van de wet van 7 Augustus 1922 en artikel 2277 in fine B. W.

2. Schenking. — Verkoop van een goed met voorbehoud van het recht van bewoning aan een der erfgenamen in rechte linie. — Artikel 918 B.W. niet van toepassing.

1. De verjaring van één jaar, krachtens art. 28 van de wet van 7 Augustus 1922 op het dienstcontract, is niet gesteund op het vermoeden van betaling, zoals de verschillende verjaringen voorzien bij artt. 2271 tot en met 2273 van het B.W. en die luidens art. 2275 B.W. door het opdragen van een eed kunnen bestreden worden.

De hogerbedoelde verjaring is van dezelfde aard als die van art. 2277 in fine B.W.; het tegenbewijs is in beide gevallen niet toegelaten.

2. De verkoop van een goed onder voorbehoud van het recht van bewoning aan een der erfgenamen in rechte linie, valt niet onder de toepassing van art. 918 B.W.

Wwe Van Aken-De Jongh t/ Van Hoof-Van Aken.

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd, het proces-verbaal van gezegden en moeilijkheden van 5 Mei 1944, opgemaakt door meester Joseph De Marré, notaris te Mechelen, bij vonnis van deze zetel dd. 5 October 1943, benoemd om over te gaan tot de bewerkingen van rekening, veiling, vereffening en verdeling van de gemeenschap Van Aken-De Jongh en van de nalatenschap van wijlen de genaamde Jan Corneel Van Aken;

Wat de vierde betwisting betreft :

Aangezien de verweerders betaling eisen van de sommen van 29.461,85 frank en 9.000 frank;

Dat zij hieromtrent laten gelden dat de verweerder Van Hoof Frans Laurent, werkzaam is geweest in het meubelfabriek van de de cujus van het jaar 1929 af tot in het jaar 1934; dat hem uit dien hoofde nog verschuldigd blijft de som van 29.461,85 frank voor achterstallige wedden en 9.000 frank wegens ontijdige opzeg; dat hij voormelde bedragen niet heeft ingevorderd tijdens het leven van zijn schoonvader om deze niet te ontstemmen;

Aangezien de eisers opzichtsens deze vraag de

verjaring inroepen en men uit hun uiteenzetting kan afleiden dat de verjaring die zij bedoelen, deze is voorzien bij artikel 2271 van het Burgerlijk Wetboek, vermits de eisers beweren, dat de vraag van de verweerders : het vermoeden van betaling waarop deze verjaring gesteund is, te mogen bestrijden met alle middelen van recht, niet ontvankelijk is, daar de verjaring alleen kan aangevochten worden door de eed bedoeld bij artikel 2275 van het Burgerlijk Wetboek;

Aangezien de door de eisers ingeroepen verjaring deze van artikel 2271 niet kan zijn, vermits het niet gaat over een rechtsvordering van arbeider of dagloner voor de betaling van daghuur, leverantie en loon;

Dat de inventaris, opgemaakt door meesters De Marré en Van de Walle, de 16 Juni 1943, duidelijk vermeldt dat verweerder Van Hoof werkzaam was in de uitbating van de de cujus in hoedanigheid van handelsreiziger; dat hieruit volgt dat de verjaring ofwel deze is voorzien bij artikel 28 der wet van 7 Augustus 1922, ofwel de vijfjarige verjaring bedoeld door artikel 2277 in fine en dit naar gelang de partijen betrekkelijk hun wederzijdse verplichtingen onder de toepassing vallen van de wet van 7 Augustus 1922 op het dienstcontract of aan het gewoon recht onderworpen zijn;

Dat, in casu, het nochtans zonder enig belang is na te gaan of de contractuele verplichtingen van partijen beheerd werden door de wet van 7 Augustus 1922 of door het gemeen recht; dat inderdaad in beide gevallen de termijn die de verjaring doet lopen, verstreken is en dat de verjaring bedoeld bij artikel 28 der wet van 7 Augustus 1922, naar een eensluidende rechtspraak, geen vermoeden van betaling inhoudt, zoals de verjaringen voorzien bij artikelen 2271 tot 2273 van het Burgerlijk Wetboek en die door de eed van artikel 2275 van het Burgerlijk Wetboek kunnen bestreden worden; maar dat hoger bedoelde verjaring aansluit bij artikel 2277 in fine van het Burgerlijk Wetboek en dus in ieder geval elk tegenbewijs uitsluit (Werkrechttersraad in beroep, Antwerpen, 17 September 1934, R. W. 1934-1935, 87; Comm. Gent, 17 April 1926, Jur. Comm. des Flandres 1926; Werkrechttersraad Antwerpen, 25 November 1927 en 21 November 1928, Pas. 1929, III, 47 en 125; idem Charleroi, 3 October 1932, Louage d'ouvrage 1934, 124; Comm. Luik, 31 Jan. 1930, Jur. Liège 1930, 71; Contra : Comm. Luik, 23 Maart 1927, Jur. Liège 1927, 175);

Dat dienvolgens de door de verweerders gestelde vordering verjaard is;

Wat de zevende betwisting betreft :

Aangezien bij akte verleden voor notaris De Marré, dd. 16 October 1941, de echtelieden Van Aken-De Jongh aan hun kinderen, de tweede eisers in zake, verkochten : een handelshuis met aanhorigheden, gestaan en gelegen te Mechelen, Sint-Kathelijnestraat, 73, mits de prijs van 225.000 frank, welke som slechts eisbaar werd verklaard drie maanden na het overlijden van de langstlevende der verkopers; doch intussen interest opbrengende van 4 %, welke interest dan alleen zal moeten vergoed

worden aan de verkopers of rechthebbenden vanaf de dag dat het verkochte eigendom te hunner beschikking wordt gesteld door de verkopers en de langstlevende hunner, de bevoegdheid voorbehoudende het verkochte eigendom te blijven betrekken;

Aangezien, in hoofddordé de verweerders omtrent deze akte van verkoop voorhouden dat, gezien de verkopers zich een recht van vruchtgebruik, minstens van gebruik of bewoning hebben voorbehouden, deze vervreemding onder toepassing valt van de beschikkingen van artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek;

Aangezien deze stelling in rechte faalt;

Dat inderdaad de beschikkingen van de bestreden akte geen vervreemding inhoudt onder de last van een lijfrente of met verlies van kapitaal of met voorbehoud van vruchtgebruik; dat immers het door de verkopers voorbehouden recht het verkochte eigendom te blijven betrekken, geen recht van vruchtgebruik is, maar slechts een recht van bewoning;

Dat, gezien artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk een wettelijk vermoeden inhoudt dat er een gift gedaan werd met vrijstelling van inbreng, een uitzonderingsbepaling is en dus van strikte interpretatie en er geen toepassing kan van gedaan worden, wanneer het gaat zoals in casu, omtrent een vervreemding met voorbehoud van bewoning (De Page, T. V, IIIe deel, n° 1459 B, 2°; Huc. T. VI, n° 155; Planiol en Ripert, T. V, n° 67; Baudry-Lacantinerie, Dr. civ., T. 10, n° 829; Beltjens, Dr. civ., art. 918, n° 3; Luik, 8 December 1931, Pas. 1933, II, 92; Cass, franc., 14 Januari 1884, D. 84, I, 253; idem 14 Januari 1897, D. 97, I, 473; Contra Gent, 18 December 1942, Rev. prat. Not., 29 Febr. 1944, livr. 2246);

Aangezien de verweerders verder de akte van verkoop aanvechten en aanvoeren dat zij een verdoken schenking uitmaakt, omdat de verkoop geschiedde volgens een schatting gedaan op 2 October 1935 en het eigendom op het ogenblik van de verkoop, weze in 1941, een meerdere waarde had gekregen en de waarde op minstens 500.000 frank mag beraamd worden; dat daarenboven de koopprijs een zeer lage interest opbrengt, namelijk 4 % interest, die zelfs niet moet betaald worden zolang de verkopers het eigendom blijven bewonen;

Aangezien vooreerst dient opgemerkt dat de verweerders klaarblijkelijk hier niet de verdoken, maar de onrechtstreekse schenking bedoelen;

Dat inderdaad de verdoken schenking deze is die verborgen wordt onder de vorm van een contract onder bezwarende titel, dat men uiterlijk aangaat om een gift waarvan men het bestaan wil verduiken, te verwezenlijken;

Dat in casu hiervan geen spraak kan zijn, vermits het al te duidelijk blijkt uit de voorwaarden die bij de akte van verkoop werden bedongen, onder meer dat de koopprijs zou worden betaald drie maanden na het overlijden van de langstlevende, aan al de medegerechtigden in de nalatenschappen; dat de akte van 16 October 1941 geen fictieve akte is;

Aangezien de verweerders dus klaarblijkelijk in hun betwisting de onrechtstreekse schenking bedoelen, omdat naar hun mening de overeengekomen

koop prijs van 225.000 frank niet de waarde van het eigendom vertegenwoordigt op het ogenblik der vervreemding en dat de overeengekomen interest al te laag is; dat de verweerders voorhouden dat het allen voordelen zijn die moeten ingebracht worden;

Aangezien men bezwaarlijk deze zienswijze van de verweerders kan bijtreden, wanneer men nagaat dat de overeengekomen koop prijs door twee ernstige en bekwame schatters werd vastgesteld, veertien dagen voor het verlijden van de akte, d.i. 2 October 1941 en niet zoals de verweerders het voorhouden op 2 October 1935; dat de koop prijs betaalbaar werd gesteld aan de medegerechtigden in de nalatenschappen van de verkopers; dat geen prijsvermindering of vergoeding werd voorzien voor het recht van bewoning dat de verkopers zich hebben voorbehouden;

dat de rentevoet voor de bedongen interest in casu als normaal voorkomt;

Aangezien dienvolgens de beweringen van de verweerders op dit punt elke grond missen;

Gelet op de beschikkingen van de artikelen 2, 34, enz. der wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord in openbare terechtzitting de heer Dieudonné, substituut Procureur des Konings, in zijn gedeeltelijke eensluidend advies, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, verklaart de betwistingen zeven ongegrond, verklaart de eis van de verweerders, die de betwisting vier uitmaakt, verjaard; (het overige zonder belang).

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 31 December 1947.

Vrederechter : M. Jans.

Pleiters : Mrs. Majeau en Meeus.

Auteursrecht. — Uitvoering van muzikale werken bij middel van radiodistributie in een drankgelegenheid.

De uitvoering van muzikale werken bij middel van radiodistributie in een drankgelegenheid valt onder toepassing van art. 16 der wet van 22 Maart 1886.

S. A. B. A. M. t/ Constantinos.

Overwegende dat verweerder aangesloten is bij de radiodistributie en een luidspreker op deze instelling aangekoppeld in zijn herberg geplaatst heeft;

Overwegende dat hij opwerpt dat de wet van 22 Maart 1886 op de kunsteigendom niet toepasselijk is wanneer muzikale werken bij middel van gezegde inrichting te horen worden gegeven; dat de wet immers alleen toepasselijk is op degene die een muzikaal werk uitvoeren; dat hij niet de minste actieve rol kan spelen bij de uitvoering van een stuk door de radiodistributie;

Overwegende dat een arrest van het Hof van Verbreking de dato 12 Juli 1934 (Pas. I, 365) terecht beslist heeft dat het feit van een werk hoorbaar te maken bij middel van een radio-

ontvangstpost een uitvoering uitmaakt in de zin van art. 16 van voornoemde wet;

Overwegende dat er geen verschil bestaat tussen een radiopost en de radiodistributie;

Overwegende dat aanlegster ontegensprekelijk een schade geleden heeft bij de uitvoering van hunne werken, daar zij beroofd geweest zijn van de vergoeding waarop zij recht hadden;

Overwegende dat deze schade billijk kan geschat worden op 50 frank per uitgevoerd stuk;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, veroordelen verweerder om aan aanlegster te betalen ten titel van schadevergoeding de som van

ERRATUM

In nr 21 van het weekblad (kolom 679) komen in een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Oudenaarde, dd. 4 November 1947, een paar storende drukfouten voor.

Al. 6 moet als volgt gelezen worden :

« Aangezien eisers, om hunne zienswijze te verdedigen, op een rechtspraak steunen, die zich vooral met het uiterlijke der wet bekommerd heeft, die namelijk de bewoordingen der wet van 1900 vergeleken heeft met deze van het art. I, II, par. 6 der wet van 1896 over de erfrechten van de overlevende echtgenoot; »

Al. 9, laatste zin : « *deze* verschillende wijzen » moet door « *twee* verschillende wijzen » vervangen worden.

BIBLIOGRAPHIE

COLLIN Fernand : *Strafrecht*. Brussel, Huis F. Larcier, N.V., 1948. 305 blz. (Belgisch Publiek- en Privaatrecht.)

Het tekort aan Nederlandse handboeken van Belgisch publiek- en privaatrecht is bekend. De oorzaken hiervan liggen grotendeels in het verleden, toen de taal van onderwijs en gerecht, ook in het Vlaamse land, het Frans was. Nu het talenvraagstuk sinds enkele jaren op voldoende wijze wettelijk werd opgelost, is de behoefte aan Nederlandse — vooral goede — handboeken vanzelfsprekend groter en dringender geworden. Het aanbod blijft ver beneden de vraag en het is vrijwel zeker, dat deze toestand nog jaren zal aanslepen. Om hieraan in de mate van het mogelijke te verhelpen is niet alleen de werkzaamheid van de Nederlandstalige jurist, maar evenzeer het initiatief en de ondersteuning van de uitgever vereist.

De onlangs begonnen uitgave van een reeks Nederlandse werken over Belgisch publiek- en privaatrecht door de Brusselse uitgeverij Larcier is dan ook ten eerste toe te juichen. In deze reeks verschenen reeds : *Het Kongolees Burgerlijk Recht* door M. Verstraete en G. Desolre; *De geschillen van Bestuur naar Belgisch Recht*, door A. Mast, en thans *Strafrecht*, door F. Collin. Als te verschijnen zijn verder aangekondigd *Erfrecht*, door F. Van Goethem; *Fiscaal Recht*, door A. Tibergheim; *Arbeidsrecht*, door R. Hendrickx, en *Handboek van het Belgisch Staatsrecht* door R. Victor.

Het boek van F. Collin, hoogleraar in het strafrecht

aan de universiteit te Leuven, is in de eerste plaats een leerboek en moet als zodanig ook beoordeeld worden. De auteur zegt zelf in het voorwoord, dat het de vrucht is van 21 jaar onderwijs en dat men het de leraar moet vergeven, dat hij « een zekere waarde toekent aan dit werk », waaraan hij « een meer blijvende vorm heeft willen geven ».

Aan het gestelde doel beantwoordt het dan ook volkomen. Het is klaar en overzichtelijk ingedeeld en de stof wordt beknopt en zakelijk behandeld. In een algemene inleiding wordt het begrip en de indeling van het strafrecht, de verhouding van het strafrecht tot de criminele sociologie, de geschiedkundige ontwikkeling van het strafrecht en het vraagstuk van de rechtvaardiging van het recht tot straffen vluchtig geschetst. Een eerste deel handelt over de strafwet, waarbij de vragen van het strafrecht als geschreven recht, over de werking van de strafwet naar tijd en plaats, gesteld en beantwoord worden. In het tweede deel worden de essentiële bestanddelen en de modaliteiten van het strafbaar feit onderzocht. Als essentiële bestanddelen beschouwt Collin het materieel en het zedelijk bestanddeel, voorts het misdrijf als wederrechtelijke gedraging en als strafbare gedraging, de verschillende soorten misdrijven, de strafbare poging, de strafbare deelneming, de samenloop van strafbare feiten en de herhaling ziet hij als modaliteiten van het strafbaar feit. In het derde deel wordt een interessant geschiedkundig overzicht van de ontwikkeling van de vrijheidsstraf gegeven, waarna de straffen in het Belgisch recht, de burgerlijke gevolgen van het strafbaar feit, de beveiligingsmaatregelen, de strafmaat, de kindbescherming en het tenietgaan van de straffen worden beschreven.

Indien het werk van Collin in de eerste plaats voor studenten bestemd is en hun zeker grote diensten zal bewijzen, is de lezing en de raadpleging ervan ook de meer gevorderde en practiserende jurist aan te bevelen. Het biedt een gelegenheid om zich over de grondslagen, de beginselen en regels van ons strafrecht te bezinnen en om ze te toetsen aan de werkelijkheid van het dagelijkse rechtsleven. Dat vooral in de tegenwoordige tijden, nu ook het recht een crisis doormaakt, dit heilzaam en nuttig kan zijn en is, behoeft wel geen betoog.

Evenals de uitgever verdient ook Prof. Collin geprezen te worden om de overwegingen, die mede aanleiding gaf tot deze publicatie, nl. dat « België niet rijk (is) aan studiën over strafrecht in het Nederlands ».

D. W.

WETGEVING

WET van 21 Februari 1948 houdende toelating van de vrouwen tot de magistratuur.

KAREL, Prins van België, Regent van het Koninkrijk,

Koning Leopold III, door 's vijands toedoen, zich in de onmogelijkheid bevindende om te regeren,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. De vrouwen, die blijk geven te voldoen aan de voorwaarden van de bijzondere wetten ter zake, kunnen tot alle ambten bij de rechterlijke orde benoemd worden.

Zij kunnen eveneens tot leden van de Raad van State of van het Auditoraat er van benoemd worden.

Art. 2. De slotbepaling van artikel 1 van de wet van 7 April 1922, waarbij aan de vrouwen, die het diploma van doctor in de rechten bezitten, wordt toegestaan de eed van advocaat af te leggen en dat beroep uit te oefenen, wordt ingetrokken.

Art. 3. De machtiging van de man tot uitoefening van rechterlijke functies wordt verleend volgens het bepaalde in Boek 1, titel I (2), hoofdstuk VI, van het Burgerlijk Wetboek over de « Wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten ». Zij is onherroepelijk.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt worde.

Gegeven te Brussel, de 21 Februari 1948.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, afl. 10, van 6 Maart 1948.

— Mr. A. M. Stuyt, Genocide. — Mr. A. G. G. Royaards, De Nieuwe Fruin. — Mr. G. W. Bannier, Echtscheiding. — Mr. A. H. Servatius, Over verzuim om tempore utili echtscheidingsvonnissen te doen inschrijven (artikel 276 B.W.). — Mr. C. A. Rutgers, Nogmaals : Het Pro Deovraagstuk. — Mr. F. C. A. Paris, Nogmaals : Echtscheiding, Levensverzekering en Successierecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, nr 4024, van 6 Maart 1948. — H. A. Drielsma, Beschouwingen over lopende burgerlijke vruchten naar Oud-Nederlands recht. — F. K. Lagerwey, Kan door een verzoek als bedoeld in artikel 18 der wet op de V. A. B. wijziging gebracht worden in de belastingschuld van een overledene?

Tijdschrift voor Notarissen, Februari 1948, nr 2. — J. Van Houtte, Afstand van het recht op Staatstussenkomenst voor herstel van de oorlogsschade.

Journal des Tribunaux, 7 Maart 1948, nr 3759. — Les Conseils de discipline d'appel. — René Piret, Les responsabilités « réfléchies » du fait d'autrui en Droit luxembourgeois.

Revue Générale des Assurances et des responsabilités, November 1947, nr 9. — Rechtspraak.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD